

Серія «Мій конспект»
Заснована 2008 року

О. М. Євлахова, М. В. Бондаренко

ФІЗИКА

Харків
«Видавнича група «Основа»»
2015

ЗМІСТ

ПЛАНУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	4
ПЛАНИ-КОНСПЕКТИ УРОКІВ	5
Вступ	5
Урок № 1. Фізика як навчальний предмет у школі. Фізичний кабінет та його обладнання. Правила безпеки у фізичному кабінеті	5
Розділ 1. Фізика як природнича наука. Пізнання природи.	7
Урок № 2. Фізика як фундаментальна наука про природу. Речовина і поле. Фізичні тіла й фізичні явища. Етапи пізнавальної діяльності у фізичних дослідженнях. Зв'язок фізики з іншими науками	7
Урок № 3. Основні положення атомно-молекулярного вчення про будову речовини. Молекули. Атоми. Початкові відомості про будову атома. Електрони. Йони	9
Урок № 4. Властивості тіл. Фізичні величини. Вимірювання. Засоби вимірювання. Точність вимірювання. Міжнародна система одиниць фізичних величин	11
Урок № 5. Внесок українських учених у розвиток і становлення фізики	13
Урок № 6. Лабораторна робота № 1. Ознайомлення з вимірювальними приладами. Визначення ціни поділки шкали приладу	15
Урок № 7. Лабораторна робота № 2. Вимірювання об'єму твердих тіл, рідин і сипких матеріалів	17
Урок № 8. Лабораторна робота № 3. Вимірювання розмірів малих тіл різними способами	19
Урок № 9. Навчальний проект № 1	21
Урок № 10. Розв'язування задач. Підготовка до контрольної роботи	23
Урок № 11. Контрольна робота № 1 з теми «Фізика як природнича наука. Пізнання природи»	25
Розділ 2. Механічний рух	27
Урок № 12. Аналіз контрольної роботи № 1. Механічний рух. Відносність руху. Тіло відліку. Система відліку. Матеріальна точка. Траєкторія. Шлях. Переміщення	27
Урок № 13. Прямолінійний рівномірний рух. Швидкість рівномірного прямолінійного руху	29
Урок № 14. Графіки рівномірного прямолінійного руху	31
Урок № 15. Розв'язування задач	33
Урок № 16. Розв'язування задач. Самостійна робота № 1.	35
Урок № 17. Нерівномірний прямолінійний рух. Середня швидкість нерівномірного руху	37
Урок № 18. Розв'язування задач	39
Урок № 19. Розв'язування задач. Самостійна робота № 2	41
Урок № 20. Рівномірний рух матеріальної точки по колу. Період обертання	43
Урок № 21. Розв'язування задач	45
Урок № 22. Лабораторна робота № 4. Визначення періоду обертання тіла	47
Урок № 23. Коливальний рух. Амплітуда коливань. Період коливань. Маятники	49
Урок № 24. Розв'язування задач	51
Урок № 25. Лабораторна робота № 5. Дослідження коливань нитяного маятника	53
Урок № 26. Навчальний проект № 2	55
Урок № 27. Розв'язування задач. Підготовка до контрольної роботи	57
Урок № 28. Контрольна робота № 2 з теми «Механічний рух»	59
Розділ 3. Взаємодія тіл. Сила	61
Урок № 29. Аналіз контрольної роботи № 2. Явище інерції. Інертність тіла. Маса тіла	61
Урок № 30. Густина речовини	63
Урок № 31. Розв'язування задач	65
Урок № 32. Лабораторна робота № 6. Вимірювання маси тіл методом зважування	67
Урок № 33. Лабораторна робота № 7. Визначення густини речовини (твердих тіл і рідин)	69
Урок № 34. Взаємодія тіл. Сила. Графічне зображення сил. Додавання сил. Рівнодійна	71
Урок № 35. Види деформації. Сила пружності. Закон Гука. Пружинні динамометри	73
Урок № 36. Лабораторна робота № 8. Дослідження пружних властивостей тіл	75
Урок № 37. Сила тяжіння. Вага тіла. Невагомість	77
Урок № 38. Розв'язування задач	79
Урок № 39. Тертя. Сили тертя. Коефіцієнт тертя ковзання. Тертя в природі й техніці	81

Урок № 40. Лабораторна робота № 9. Визначення коефіцієнта тертя ковзання	83
Урок № 41. Розв'язування задач. Підготовка до контрольної роботи	85
Урок № 42. Контрольна робота № 3 з теми «Взаємодія тіл. Сила»	87
Урок № 43. Аналіз контрольної роботи № 3. Тиск твердих тіл на поверхню. Сила тиску	89
Урок № 44. Тиск рідин і газів. Закон Паскаля	91
Урок № 45. Атмосферний тиск. Дослід Торрічеллі. Вимірювання атмосферного тиску. Барометри	93
Урок № 46. Сполучені посудини. Манометри	95
Урок № 47. Розв'язування задач. Самостійна робота № 3	97
Урок № 48. Виштовхувальна сила в рідинах і газах. Закон Архімеда	99
Урок № 49. Розв'язування задач	101
Урок № 50. Лабораторна робота № 10. З'ясування умов плавання тіла	103
Урок № 51. Навчальний проект № 3	105
Урок № 52. Розв'язування задач. Підготовка до контрольної роботи	107
Урок № 53. Контрольна робота № 4 з теми «Взаємодія тіл»	109
Розділ 4. Механічна робота та енергія	111
Урок № 54. Аналіз контрольної роботи. Механічна робота. Потужність	111
Урок № 55. Механічна енергія та її види	113
Урок № 56. Закон збереження й перетворення енергії в механічних процесах та його практичне застосування	115
Урок № 57. Розв'язування задач	117
Урок № 58. Розв'язування задач. Самостійна робота № 4	119
Урок № 59. Момент сили. Умови рівноваги важеля	121
Урок № 60. Прості механізми	123
Урок № 61. Лабораторна робота № 11. Вивчення умови рівноваги важеля	125
Урок № 62. Коефіцієнт корисної дії механізмів	127
Урок № 63. Розв'язування задач	129
Урок № 64. Лабораторна робота № 12. Визначення ККД простого механізму	131
Урок № 65. Навчальний проект № 4	133
Урок № 66. Розв'язування задач. Підготовка до контрольної роботи	135
Урок № 67. Контрольна робота № 5 з теми «Механічна робота та енергія»	137
Урок № 68. Аналіз контрольної роботи. Повторення розділу 1. Фізика як природнича наука. Пізнання природи. Повторення розділу 2. Механічний рух	139
Урок № 69. Повторення розділу 3. Взаємодія тіл. Сила. Повторення розділу 4. Механічна робота та енергія	141
Урок № 70. Екскурсія	143

ПЛАНУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Фізика, 7 клас	
Підручник	Задачники

Розподіл годин		
Тема	За програмою	За планом
Вступ	1	1
Розділ 1. Фізика як природнича наука. Пізнання природи	7 1 — навчальний проект	9 1 — навчальний проект
Розділ 2. Механічний рух	17 1 — навчальний проект	16 1 — навчальний проект
Розділ 3. Взаємодія тіл. Сила	26 1 — навчальний проект	24 1 — навчальний проект
Розділ 4. Механічна робота та енергія	11 1 — навчальний проект	13 1 — навчальний проект
Екскурсія	1	1
Резерв	3	2
Усього 70 годин, 2 години на тиждень	70	70

Графік письмових робіт		
Розділ	Письмові роботи	Дата проведення
Розділ 1. Фізика як природнича наука. Пізнання природи	Лабораторна робота № 1 Лабораторна робота № 2 Лабораторна робота № 3 Навчальний проект № 1 Контрольна робота № 1	
Розділ 2. Механічний рух	Самостійна робота № 1 Самостійна робота № 2 Лабораторна робота № 4 Лабораторна робота № 5 Навчальний проект № 2 Контрольна робота № 2	
Розділ 3. Взаємодія тіл. Сила	Лабораторна робота № 6 Лабораторна робота № 7 Лабораторна робота № 8 Лабораторна робота № 9 Контрольна робота № 3 Лабораторна робота № 10 Самостійна робота № 3 Навчальний проект № 3 Контрольна робота № 4	
Розділ 4. Механічна робота та енергія	Самостійна робота № 4 Лабораторна робота № 11 Лабораторна робота № 12 Навчальний проект № 4 Контрольна робота № 5	
Усього письмових робіт	Самостійних робіт — 4 Лабораторних робіт — 12 Навчальних проектів — 4 Контрольних робіт — 5	

ПЛАНИ-КОНСПЕКТИ УРОКІВ

Учитель _____

Вступ

Урок № 1. ФІЗИКА ЯК НАВЧАЛЬНИЙ ПРЕДМЕТ У ШКОЛІ. ФІЗИЧНИЙ КАБІNET ТА ЙОГО ОБЛАДНАННЯ. ПРАВИЛА БЕЗПЕКИ У ФІЗИЧНОМУ КАБІNETІ

Дата _____

Клас _____

Тип уроку: урок-лекція.

Мета: формувати в учнів початкові уявлення про фізику як природничу науку, про зміст фізики; формувати інтерес учнів до вивчення фізики, розширювати їх кругозір; акцентувати увагу учнів на необхідності дотримання правил техніки безпеки в кабінеті фізики.

Обладнання та наочність: фізичні прилади, інструкції з техніки безпеки в кабінеті фізики.

Відеофрагмент: запис проведеного експерименту, який дає змогу проаналізувати дотримання правил техніки безпеки.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ЕТАП

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ

Запитання для фронтального опитування

- ♦ Що таке природа?
- ♦ Які науки про природу вам відомі? Що вони вивчають?
- ♦ Яке значення має експеримент у наукових дослідженнях?
- ♦ Чому під час виконання експериментальних досліджень треба дотримуватися правил техніки безпеки?

III. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

План вивчення нової теми

- Означення фізики.
- Початкове знайомство з кабінетом фізики.
- Правила техніки безпеки:
  - загальні положення;
  - вимоги безпеки перед початком роботи;
  - вимоги безпеки в екстремальних ситуаціях;
  - вимоги безпеки під час виконання роботи;
  - вимоги безпеки після закінчення роботи.

Опорний конспект

Фізика — це природнича наука, яка вивчає найзагальніші закономірності явищ природи, властивості та будову матерії, закони її руху.

Фізика є експериментальною наукою.

Виконуючи експериментальні завдання, лабораторні та практичні роботи в кабінеті фізики та вдома, дуже важливо дотримуватися правил техніки безпеки.

Правила техніки безпеки для учнів у кабінеті фізики

- Лабораторне обладнання розміщуйте на своєму робочому місці акуратно, щоб запобігти падінню приладів або їх перекиданню.
- Чітко дотримуйтеся порядку виконання лабораторної роботи та правил техніки безпеки.
- Будьте уважні й дисципліновані, точно виконуйте вказівки вчителя.
- Не залишайте робоче місце без дозволу вчителя.

- Не починайте роботу без дозволу вчителя.
- Під час проведення дослідів не допускайте граничних навантажень вимірювальних приладів.
- Стежте за справністю кріплень використовуваного обладнання, користуйтеся тільки справними приладами й обладнанням.
- Після завершення лабораторної роботи приберіть своє робоче місце.
- Із класу виходьте тільки з дозволу вчителя.
- У разі отримання травми або за поганого самопочуття повідомте про це вчителя.

Зауваження. Існують спеціальні інструкції з правил техніки безпеки під час проведення дослідів зі скляним обладнанням, нагрівальними елементами, електричними колами та інші.

Правила першої допомоги при опіках

- При термічних опіках уражене місце обробляють етиловим спиртом.
- На місце опіку накладають суху стерильну пов'язку.
- При хімічних опіках уражену ділянку шкіри промивають великою кількістю холодної води протягом 15–20 хвилин, після цього накладають пов'язку.
- Після надання першої допомоги обов'язково звертаються до лікаря.

Правила першої допомоги при пораненнях

- Не промивайте рану водою, не доторкайтеся до рани навіть вимитими руками.
- При незначних порізах рану обробляють йодною настоянкою й накладають марлеву пов'язку.
- При пораненні склом рану промивають дистильованою водою або етиловим спиртом, видаляють залишки скла.
- Шкіру обробляють розчином брильянтової зелені.
- Рану перев'язують бинтом.
- При серйозних порізах і сильній кровотечі накладають джгут вище рани, накривають рану стерильною марлею і негайно звертаються до лікаря.

IV. ЗАКРІПЛЕННЯ НОВИХ ЗНАТЬ І ВМІНЬ

Демонстрування відеофрагментів з коментарем учнів щодо того, чи було дотримано правила техніки безпеки під час виконання експерименту або лабораторних робіт.

- ◆ До яких наслідків призводить недотримання правил техніки безпеки в кабінеті фізики?

V. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ*

- Вивчити конспект.
- **Завдання за підручником:** опрацювати передній форзац підручника

-
- **Завдання за задачником:**

-
- **Додаткове завдання:**
-

* В якості приклада у посібнику надано домашні завдання за підручником «Фізика. 7 клас : Підручник для загальноосвіт навч. закл. / В. Г. Бар'яхтар, С. О. Довгий, Ф. Я. Божинова, Ю. І. Горобець, І. Ю. Ненашев, О. О. Кірюхіна — Х. : Ранок, 2015» та задачником «Фізика. 7 клас : збірник задач / І. М. Гельфгат, І. Ю. Ненашев — Х. : Вид-во «Ранок», 2015»

Розділ 1. ФІЗИКА ЯК ПРИРОДНИЧА НАУКА. ПІЗНАННЯ ПРИРОДИ

Учитель _____

Дата _____

Клас _____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Урок № 2. ФІЗИКА ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА НАУКА ПРО ПРИРОДУ. РЕЧОВИНА І ПОЛЕ. ФІЗИЧНІ ТІЛА Й ФІЗИЧНІ ЯВИЩА. ЕТАПИ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ФІЗИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ. ЗВ'ЯЗОК ФІЗИКИ З ІНШИМИ НАУКАМИ

Тип уроку: урок-лекція.

Мета: формувати в учнів початкові уявлення про фізику як природничу науку, про зміст фізики, про фізичні тіла та явища; формувати інтерес до вивчення фізики, розширювати кругозір учнів.

Обладнання та наочність: електрична схема з лампочкою, камертон, магніт з металевими ошурками, демонстрація процесу плавлення парафіну та процесу кипіння води.

Відеофрагмент: фізичні явища (блискавка, полярне сяйво, політ птахів, рух автомобіля тощо).

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ЕТАП

II. ПЕРЕВІРКА ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ

III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ

Запитання для фронтального опитування

- ♦ Що таке природа?
- ♦ Які науки про природу вам відомі? Що вони вивчають?
- ♦ Що вивчає фізика?

_____

_____

_____

_____

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

План вивчення нової теми

- Матерія. Види матерії: поле та речовина.
- Фізичні тіла.
- Фізичні явища.
- Фізичні дослідження.
- Спостереження.
- Експеримент.
- Теоретичні дослідження.
- Фізична модель.
- Фізична теорія. Фізичні закони.
- Зв'язок фізики з іншими науками.
- Фізика в техніці та на виробництві.
- Фізика в побуті.

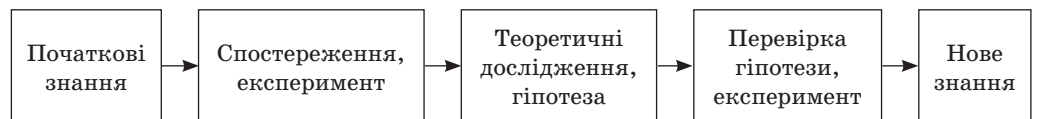
Опорний конспект

Фізичні явища		
Фізичні явища	Приклади	Характерні прояви
Теплові	Нагрівання води, процес плавлення льоду, процес випаровування рідини	Змінюється агрегатний стан речовини або змінюється температура речовини в заданому агрегатному стані
Світлові		
Механічні		
Електричні		
Магнітні		
Звукові		

Методи фізичних досліджень				
Експериментальні		Теоретичні		
Спостереження	Експеримент	Гіпотеза	Моделювання	Математичний розрахунок

Послідовність етапів фізичних досліджень

V. ЗАКРІПЛЕННЯ НОВИХ ЗНАНЬ І ВМІНЬ

- ♦ Що вивчає фізика?
- ♦ Чому фізику вважають основою техніки?
- ♦ Які види матерії вам відомі?
- ♦ Що називають фізичними тілами?
- ♦ Що називають фізичними явищами? Наведіть приклади різних фізичних явищ.
- ♦ Які методи досліджень використовує фізика?
- ♦ Як ви розумієте вислів А. Ейнштейна «Наука не є й ніколи не буде завершеною книгою...»?

Демонстрування відеофрагментів з коментарем учнів щодо того, які фізичні явища відбуваються.

Розв'язування завдань із задачника (1.16–1.22).

VI. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

- Вивчити конспект.
- **Завдання за підручником:** вивчити §§ 1, 3; розв'язати вправу 1 письмово

- **Завдання за задачником:** №№ 1.30, 1.31

- **Додаткове завдання:** розпочати роботу над навчальним проектом № 1